

Уметничка галерија Скопје, Скопје

СЛИКИ И ОГЛЕДАЛА

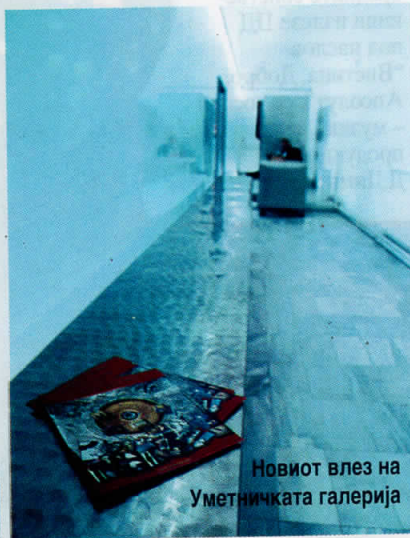
Создавањето на еден цвеш
е работа на вековише.

Вилјем Блејк

Оваа пролет Скопје одново мири-са на расцутен багрем. Само еден кус период во годината овој град се претвора во цветна градина. Искористете ја можноста. Камениот мост обраснат во трева, со рѓосана и искривена ограда, води кон некогашно-то градско средиште коешто одамна го изгубило своето значење. Поминете низ Старата чаршија со трошни дуќани и зелена калдрма, и искачете се до оста-тоците на урнатата тврдина од каде што се отвора широк видик кон вашиот град. Погледнете го уште еднаш градот кој толку добро го познавате! Одовде тој изрѓува, се разгранува и се шири надвор од видното поле до далечните планински гребени што го опкружува-ат. Пред вас се разбиените делови на градот кој и се спротивставува на гео-метријата: богати и сиромашни насел-би, блескави нови висококатници и на-кривени куќарки, широки булеварии и тесни уллички. Град кој од ужасот на сивилото го спасува само пролетното зеленило. Од ова растојание нема да ги видите излупените ѕидови на куќите, потемнетите фасади на зградите, недо-вршените новоградби, запустените ули-ци, ископите црна земја и сметот што се

Во преуредената турска бања (Даут-пашин амам), денес Уметничка галерија, која помни толку многу значајни настани и из-ложби, поставен е репрезентативен избор од околу двестотини творби на шеесетина македонски автори. Земајќи ги предвид нашите несреќни прилики, станува збор за исклучителен и профат

заканува да го затрупа градот. Сепак, меѓу противречните впечатоци пре-овладува чувството дека сето ова шар-енило и богатство на разновидни и не-постојани форми е минливо. Сето ова е само слика на еден град во непрекинато

Новиот влез на
Уметничката галерија

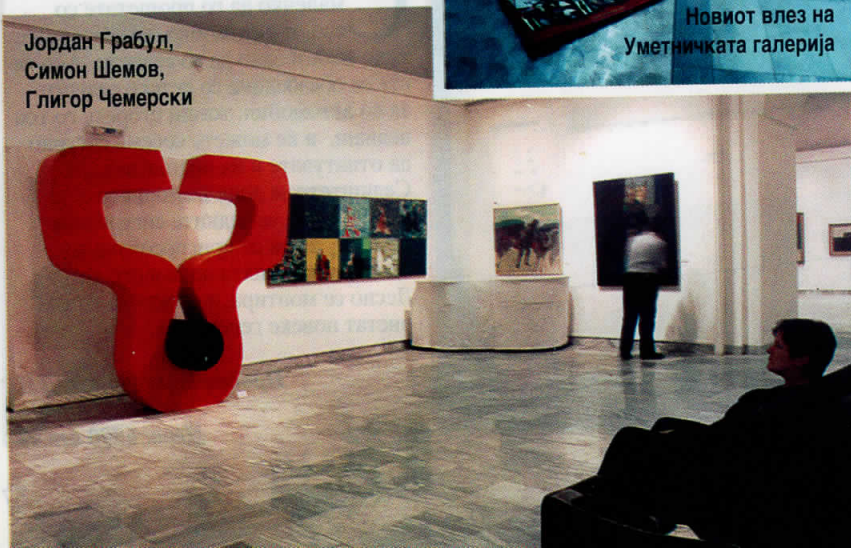

Национална поставка
под нови сводови

движење, менување и незапирливо ши-рење по површината. Она што недоста-сува е димензијата на длабочина, пер-спектива која овозможува да се согледа неговата историја, култура и уметност. Погледенете добро! Наспроти приви-дот, ова е град во кој на прсти можат да се избројат зачуваните градби од мина-тото, град со неколку стари цркви, да-мии, безистени и амами, со само не-колку музеи и галерии, град речиси без јавни, монументални споменици, без скулптури по улиците и плоштадите!

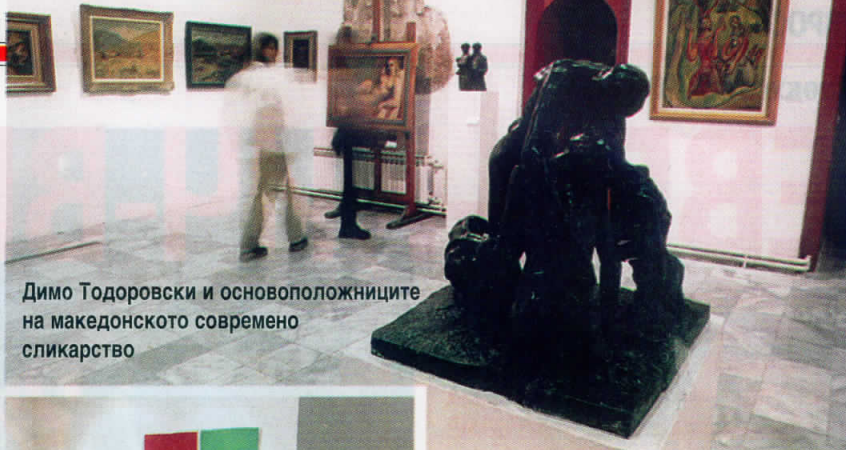
Сепак постојат места како што е старата железничка станица (Музеј на град Скопје) од каде што може да за-почне вашето патување кон длабочини-те на времето и каде можете да откриете дека овој град е втемелен врз цврстите темели на културата која што се развива веќе седум илјади години. Во Уметнич-ката галерија можете да ја посетите нео-дамна отворената национална поставка на уметнички дела. Во преуредената турска бања (Даут-пашин амам) која помни толку многу значајни настани и изложби, поставен е репрезентативен избор од околу двестотини творби на шеесетина македонски автори. Земајќи ги предвид нашите несреќни прилики, станува збор за исклучителен потфат. За првпат, по еден долг период, овоз-можен е преглед на ликовната уметност кој го опфаќа нејзиниот развој од иконописот до современите текови денес. Она што ќе го видите кога ќе вле-зете во овој облагороден и добро опре-мен галериски простор е блескав дел од ризницата на македонското национално уметничко богатство и овие врвни

Јордан Грабул,
Симон Шемов,
Глигор Чемерски

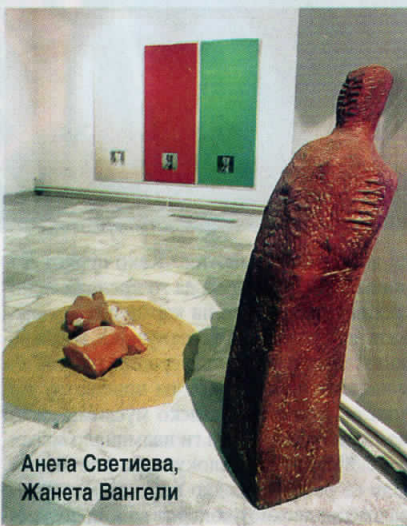

творечки остварувања се сега достапни за вас.

Кога ќе излезете, сепак, не застанувајте со пријателите што случајно ќе ги сретнете и не одете во градските кафеани! Можеби ќе ве прашаат за впечатоците додека сју уште го имате во очите одблесокот на златото од иконите и сју уште не можете да се ослободите од видените слики. Веројатно ќе треба да одговорите на зајадливите забелешки. Ќе знаете ли да им објасните дека иконите изложени во Галеријата се неодминлив дел од нашата ликовна традиција и дека опсесивното повторување на мотивот на мајчинството кај **Никола Мартиноски** и **Мајкиите** што ги сликал, се само притаено сеќавање на иконата на Богородица пред која трепери пламенчето на кандилото осветлувајќи го темниот простор на детските соништа. Ќе се сетите ли дека денес не можат да се видат речиси никаде делата на толку неправедно и брзо заборавениот **Димитар Кондовски**, на оној ист Кондовски пред чии слики Андре Марло во Париз извикува: *Кој е твој волшебник кој знаел еден цел свет, една цела филозофија да збие во една слика. Тоа е твојлу брилијантен континуитет со Византија!* Ќе ги прашате ли каде можат да ги видат сликите од раниот период на **Петар Мазев** и **Ордан Петлески** или ќе поставите некое погорливо прашање. Ќе им речете ли дека би биле среќни кога оваа држава би можела да вложи 205 милиони долари како што тоа го направи Британија за да ѝ обезбеди соодветен простор во некогашната електрична централа на брегот крај Темза на новата Тејт Галерија која, впрочем, беше отворена речиси во исто време како и нашата национална поставка. Дека би биле уште посреќни кога во Скопје би бил изграден музеј каков што е Гугенхајмовиот во Билбао. Ќе ги потсетите ли дека, сепак, еден мал чекор напред е подобар од стоењето во место. Од она наше активно стоење во место додека се околу нас се распаѓа и се руши. Ќе се заплеткате ли во бесконечна и бесмислена дискусија? Залудно е ако споменете дека ова не е прва значајна селекција на македонската ликовна уметност, дека во овој ист простор, во Уметничката галерија, уште далечната 1951 година, беше изложена првата поставка на дела на национално ниво и дека станува збор за отворен концепт кој со текот на времето ќе се менува, дополнува и проширува. Ќе се осмелите ли да речете дека е подобра некаква национална поставка отколку никаква? Залудно е да се обидуваме да ја браните целисходноста на еден ваков потфат со сите негови прифатливи ограничува-

Димо Тодоровски и основоположниците на македонското современо сликарство

Анета Светиева, Жанета Вангели

Борис Николовски, Петар Мазев

ња. Залудно мавтате со црвениот водич низ поставката. За што тоа вие зборувате? Каков Билбао, каква Тејт Галерија? Ова е Македонија и вие сте во Скопје, и кого, впрочем вие убедувате? Овде нема стари електрични централи, туку турски бањи со застојана вода во која сите тонеме како во тежок сон од кој не можеме да се разбудиме. Каква традиција, каков континуитет, какви вредности? Овде нема ништо! Овде никој не им верува на добронамерните. Овде никој не гледа ништо освен она што сака да го види. Нема традиција затоа што сју започнува од нас и нашата ограничена свест за себе, нема континуитет затоа што тоа значи да се прифати одреден систем на вредности во кој можеби нема да има место на врвот за нас, нема вредност затоа што сју што вреди е некаде на друго место. Затоа не обидувајте се да убедите никого. Нема да можете да ѝ се спротивставите на таа толку заводлива, толку привлечна потреба за само-поништување.

Погледнете го уште еднаш градот кој толку добро го познавате! Погледнете во огледалото пред вас. Она што ќе го видите можеби нема да ви се допадне, но тоа сте сепак вие. Не откажувајте се толку лесно од себе си. Продолжете понатаму! Поставувањето на националната поставка е само еден чекор во добра насока. ☒

Емил АЛЕКСИЕВ
Историчар на уметност

Македонски средновековни икони